

Asia: VM/1229/00.01.00.01/2017

Avoimen hallinnon 4. toimintaohjelman luonnos 2019-2023

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

Vanhus- ja lähimmäispalvelun liitto Valli ry

Vanhus- ja lähimmäispalvelun liitto Valli ry. pitää 4. toimintaohjelman laadintaprosessia erittäin avoimena ja innovatiivisena ja sen tavoitteita ja sitoumuksia hyvin myönteisinä. Hallinnon ymmärrettävyyteen ja mm. selkokieleen liittyvät tavoitteet ovat luonnoksessa varsin hyvin esillä. Niinikään esim. avoimuusrekisterin laadinta on ohjelmassa erinomainen tavoite.

Valli ry pitää myös erityisen hyvänä ja välttämättömänä, että kuntahallinto ja Kuntaliitto ovat mukana avoimen hallinnon toimenpiteissä ja esittää kunta-alan toimijoiden ja mahdollisten aluehallintoviranomaisten mukana oloa kehittämistyössä täysin välttämättömänä valtionhallinnon toimijoiden rinnalla.

Samaan aikaan, kun hallinnon suurempi avoimuus ja läpinäkyvyys ovat kannatettavina tavoitteina, Valli ry haluaa kiinnittää huomiota ongelmiin, jotka ikääntyneiden kansalaisten kohdalla ovat erityisen vaikeita. Vanhojen ihmisten kohdalla viranomaishallinnon kanssa asiointi koskee usein erittäin suuria, koko elämää koskevia etuuksia ja viranomaispäätöksiä - esimerkiksi kysymyksiä asumispalveluista, kuntoutuspalveluista, sairaanhoidosta, omaishoidosta tai eläkkeestä. Viranomaisten kanssa asiointi osuu elämän isoihin solmukohtiin, kuten tilanteisiin, joissa terveys heikkenee, avun tarve kasvaa, puoliso kuolee tai omassa kodissa asuminen käy hankalaksi. Nämä ovat monesti tilanteita, jotka edellyttävät yhtä aikaista asiointia monen eri viranomaistahon kanssa. Tietosuojakäytäntöjen ja avoimen hallinnon tavoitteiden välille muodostuu käytännössä usein jännitteitä. Kansalaiset joutuvat tilanteisiin, joissa joudutaan sovittelemaan yhteen esimerkiksi Kelan, perusterveydenhuollon, sosiaalitoimen ja kuntayhtymän erikoissairaanhoidon neuvoja, ohjeita, etuuksia ja päätöksiä. Palaute kansalaisilta on usein, että tietosuojakäytäntöjen

soveltamistavat sotivat hallinnon avoimuuden pyrkimyksiä vastaan. Vanhus- ja lähimmäispalvelun liitto Valli ry esittää, että toimintaohjelmassa nostetaan esiin koulutuksella tms. muilla tarvittavilla keinoilla tms. tilanteita ja etsitään ratkaisuja tilanteisiin, joissa tietosuojan soveltamiskäytännöt nousevat vakavaksi esteeksi kansalaisten tiedon saannille omista asioistaan. Valli ry haluaa tuoda esille, että digitalisaatiokehityksestä ja teknisten alustojen kehityksestä huolimatta viranomaisyhteistyö eri toimijoiden välillä on edelleen monesti ongelmallista ja erityisesti tapa, joilla tietosuojakäytäntöjä sovelletaan usein ristiriidassa hallinnon avoimuuspyrkimysten kanssa. Valli ry huomauttaa, että kansalaisen kannalta ongelmat kilpistyvät usein eri viranomaistahojen yhteistoiminnan puutteisiin, kyse on usein tulkinnoista ja viranomaisten viitseliäisyydestä, jos kansalaisilta evätään tiedonsaanti monimutkaisissa kysymyksissä, joissa kukin viranomaisorganisaatio tarkistelee toimintaansa esimerkiksi oman tulostavastuullisen toimintansa eikä kansalaisen edusta käsin. Tämä johtaa osaoptimointiin ja hallinnon päätösten viivästymiseen. Ikäihmisten kohdalla tällaisia tilanteita ovat esim kuntaviranomaisen päätökset asumispalveluista. Valli ry esittää, että tilanteeseen etsitään ratkaisuja myös Avoimen hallinnon toimintaohjelmassa.

Luonnoksesta on mahdollista antaa lausuntoja elokuun loppuun mennessä.

Vuorinen Marja
Vanhus- ja lähimmäispalvelun liitto Valli ry